

Žygiui pakrante vis artėjant, aš ir toliau treniravausi remdamasis jausmais ir intuicija – nesinaudodamas jėgos ir netgi širdies ritmo matuokliais. Jeigu turėdavau laiko ir jausdavausi pailsėjęs, važiuodavau. Jeigu ne – tai ne. Net ir praėjus šitiek metų supratau, kad vis dar gebu perskaityti tūkstančius pojūčių niuansų, bylojančių, ar mano kūnui reikia didesnio įdirbio, ar ilgesnio poilsio, ir susivokiau, kaip viską pernelyg apsisunkindavau tais laikais, kai vis dar lenktyniavau. Anuomet, užuot taikėsis prie savo savijautos, buvau įsitikinęs, kad mano treniruočių programa pati savaime yra šventas reikalas ir kad pažodžiui neįvykdęs to, kas nurodyta konkrečiai dienai, susimausiu, tad neišvengiamai jaučiau kaltę ir nerimavau, kad kiti dviratininkai dirbo sunkiau. Susidūrimas su šiuo pasauliu, kai nesišlieji į kitą metafizinę sritį, atneša ne tik praradimo skausmą, bet ir jaudinantį tikro susitikimo su visu tuo, kas netrukus pranyksta, grožį.

Mintis, nors ir naivi, kad sėkmė priklauso paprasčiausiai nuo to, kiek darbo įdedi, niekuomet neapleidžia. Ant treniruočių centro rolerių salės sienos kabojo plakatas, kuriame paprastu juodu šriftu buvo parašyta: „Kaip tik dabar kas nors kitas treniruoji stipriau už tave“, ir toksai etosas kurstė kažin kokias paranojiškas treniruočių ir išsekimo „ginklavimosi varžybas“ – įkyrus įsitikinimas, jog kad ir ką bedarytum, to nepakanka. Pamenu, kaip bėgant sunkių treniruočių savaitėms retame Kolorado aukštybių ore, būdavau toks pavargęs, kad sutriko miegas – iškalbingas persitreniravimo požymis. Kol mano kambario draugai miegodavo, nusiukdavau į betoninių blokelių sieną šalia lovos ir klausydavausi vokiečių kalbos kasetės, – Ich bin, Du bist, Er, Sie, Es ist, – apimtas pusiau sąmoningo stuporo, bandydamas sugerti ne tikrai vienintelę Berlyne gyvenusio tėvo mokėtą užsienio kalbą, bet ir kalbą, kuria kalbėjo Kantas ir Hegelis, Nietzsche'ė ir Heideggeris. Dieną naktį, ant dviračio ir nuo jo nulipus, išsekimas ir vokiečių kalba liejosi mano nuovargio migloje, paskiros frazės iškildavo sėdint ant ergometro ir važiuojant paskui komandos automobilį, o aš klausdavau savęs, kas aš būčiau ir kaip mąstyčiau, jeigu anglų kalba nebūtų mano gimtoji, – kaip skirtųsi netgi pati tikrovė.

Žinodamas, kad kiekviena su Jacksonu ir Zachu ant dviračio praleista diena, tikėtina, truks ilgiau negu penkias valandas, su kiekviena praeinančia savaitė tolydžio pratęsdavau savo važiavimo trukmę. Trys valandos tapo keturiomis, o keturios – penkiomis. Įkalnės, dar tik prieš keletą savaičių iškeldavusios mane iš balnelio ir įremdavusios į didžiausią mano 28 dantų žvaigždę, dabar gana lengvai pasilikdavo man už nugaros, ir susidarydavo įspūdis, jog mano fizinė forma keičia paties pasaulio topografiją. Važiavimas dviračiu atrodė sukeliantis ne ką kita kaip fizinę priklausomybę, tad grįždavau namo, norėdamas važinėti ilgiau vien dėl gryno fizinio malonumo. Jaučiau, kad mano kūnas lengvesnis ir stipresnis, ir rodėsi, kad gal net ir mąstyti sekėsi truputėlį geriau ir aiškiau, – tarsi kažkam nuo mano suvokimo kaip nuo priekinio stiklo nuvalius sluoksnį purvo, aš pirmąsyk per daugelį metų pamačiau pasaulį tokį, koks jis yra. Įsivaizdavau, kas manęs laukia – kas laukia mūsų – minant šalimais vandenyno, išsilaisvinus nuo visų gyvenimo prievolių ir trikdžių, ir supratau, kad imu nekantriai laukti to, kas iš pradžių atrodė kaip pareiga.

Kadangi stengiausi ne vien suprasti, o veikiu gal net išgyventi per Nietzsche'ę ir kitus egzistencialistus atrastas idėjas, aiškiai pamenu, kaip mėginau jas suderinti su dviračių sportu ir kaip klausiau savęs, ar ne per daug reikalauju iš jo arba apskritai iš bet kokio kito sporto. Jeigu pritari Nietzsche'ės naratyvui apie tai, kaip reikėtų gyventi, tai ką turėtum daryti praktiškai, idant įgyvendintum jo mestą iššūkį? Nei produktyvumo, nei finansinės sėkmės akivaizdžiai nepakaktų, ir, nors ir labai nedrąsiai, jau buvau pajutęs, kad daugiau filosofijos reikėtų tik dar daugiau kalbų apie tai, kas jau pasakyta. Galbūt supratęs šio priežodžio reikšmę turėčiau „iškelti baltą vėliavą“, ir tai, ką Nietzsche'ė norėjo pasakyti, man aiškiai išnirtų prieš akis.

Kilo klausimas, kaip galima reikšmingai išgyventi šią įžvalgą – kaip atsispirti komforto ir normalumo šauksmui, kai jie, rodos, visur neigia visiško gyvenimo keistumo pripažinimą, kurį buvau priėmęs kaip lemiamą (ir galbūt vienintelį) bruožą, nusakantį, kas aš esu.

Pirmaisiais savo studijų universitete metais treniravausi kaip niekada anksčiau. Olimpinėse atrankose velodrome patekau į geriausiųjų penketuką, tačiau į rinktinę patekti nepavyko, tad apsiginklavęs savo asmeninio trenerio Harvey'aus Nitzo treniruočių programa, mėginau savo finišavimo treke greitį paversti į sėkmingą kelių sprinterio karjerą. Kasdieną po rytinių paskaitų pavalgydavau ir išsiruošdavau į penkių ar šešių valandų važiavimus gilyn į Santa Kruso kalnus. Treniruočių centre buvau įpratęs būti stebimas iš vidinio velodromo lauko arba iš paskui mus važiuojančio komandos automobilio, o dabar, pagaliau likęs vienas ir niekieno nestebimas, supratau, kaip mėgavausi ilgomis dienomis ant dviračio, miglotu oru plaučiuose ir priešais apnuogintą mano veido kūniškumą. Kitaip nei Kolorado ir Šventosios Klaros slėnio keliai – po atviru dangumi ir kiaurai skrodžiantys kraštovaizdį – Santa Kruso kalnų keliai buvo siauri ir intymūs, dauguma tik truputį geresni nei skubotai nutiesti kirtimų keliukai, atkartojantys menkiausio pasipriešinimo topografiją. Gaubiamas išlakių, senų sekvojų ir tik retkarčiais ribojamas apsamanojusių trobesių, pasaulis artėjo ir skleidėsi tik palaipsniui, sulig kiekvienu kelio vingiu. Supamas atsiskyrėlių pelėdų, spoksančių iš miško tamsybių, ir minkšta miško paklote šliaužiančių salamandrų, ryškiai oranžiniais pilveliais, buvau pralaidus kvapų subtilybėms bei švelnių vėjelių srovėms, košiančioms medžius, ir pačia giliausia prasme vienas, bet nebūdamas vienišas vis giliau grimzdau į vienetvę.

Masinamam svajų apie būsimą sėkmę ir besiklausant PJ Harvey'aus, Radiohead ar The Smashing Pumpkins, tuose tamsiuose kalnų keliukuose dažnai imdavo atrodyti, kad pakaktų važiuoti dviračiu ir galbūt visas savo mintis ir jausmus pavyktų nukreipti į jį. Betgi kitąkart, kai būdavau pavargęs arba kai tolimų miestelių – Ben Lomondo (Ben Lomond), Frydomo (Freedom) ar Boulder Kriko (Boulder Creek) – pakelėse drebančiomis rankomis taisydavau nuleistą padangą, buvau tikras, kad važiavimas dviračiu pernelyg pėsčiųjų reikalas, pernelyg grubus, kad apskritai kada nors leistų įgyvendinti ne tik Nietzsche'ės, bet ir mano paties keliamus idealus. Ieškojau pavyzdžių žmonių, galinčių užtikrinčiau nei pats Nietzsche'ė legitimuoti mano fizinį kelią. Kaip tik tokį reikiamą patvirtinimą atradau rusų šokėjo Vaclavo Nižinskio figūroje.

Pirmąsyk apie Nižinskį perskaičiau Colino Wilsono knygoje Svetimas, skirtoje egzistencializmui. Remdamasis Nietzsche'ė, Wilsonas egzistencializmą įvardija ne vien kaip abstrakčią prasmės krizę, bet ir kaip įveiktiną gyvenimišką problemą. Idant suprastų tikruosius problemos kontūrus, Wilsonas Svetime pristato atvejų analizes, kuriose praeities svetimus (jo apibrėžiamus kaip „matančius per daug ir per giliai“) skirsto pagal keturis skirtingus tipus: intelektualinis, dvasinis, emocinis ir man įdomiausias – fizinis svetimas, kurio pavyzdys ir buvo Nižinskis.

Jis, žymiausias dvidešimtojo amžiaus pradžios baleto šokėjas vyras, pripažinimo sulaukė pasirodydamas visoje Europoje, o jo šlovė zenitą pasiekė visai prieš pat Pirmąjį pasaulinį karą. 1917-aisias gyvendamas Šveicarijoje, Nižinskis ėmėsi rašyti dienoraštį. Vis dėlto labiau negu šokis ar asmeniniai reikalai Nižinskį persekiojo karas ir Nietzsche'ės, Tolstojaus bei Dostojevskio darbai. Ištisuose skausminguose jo dienoraščio (kurį rašė iki pat psichinio išsekimo, kurį patyrė būdamas vos dvidešimt devynerių) puslapiuose pasitaiko trumpų įžvalgų, išsiskiriančių tarp kitų liudijimų, ir galima atsekti trajektoriją, kurioje fiziniai dalykai nusveria intelektualinius, – kur prasmės klausimai perkeičiami į gryną kūno emociją. „Esu judėjimo žmogus,“ – rašo Nižinskis. O vėliau netgi dar tiksliau: „Aš jaučiu per kūną, o ne per protą“. Su šiuo radikaliu lūžiu Nižinskis ne vien tik peržengė atsiskyrėlišką filosofinį intelektualizmą, kurio taip nekentė, bet netgi racionalią kalbą tokios figūros kaip Nietzsche'ė.

Atrodė, kad ir dviračių sportas, būdamas toks pat betarpiškas, kūniškas ir estetiškas, panašiai pasitarnautų šiam tikslui. Tokiuose žurnaluose kaip Cycling Weekly ir Cycle Sport publikuotos geriausių Europos profesionalų nuotraukos pasižymėjo keistu žavesiu, – jeigu tik įmanyčiau jį iššifruoti, atskleisčiau ten kažin koku būdu glūdinčią paslaptį, kaip tapti geru dviratininku. Mano atmintyje amžiams įsirėžusi belgų žvaigždės Franko Vandenbroucke'ės nuotrauka iš French Cofidis komandoje laikų. Be šalmo, balintais šviesiais, atgal sulaižytais plaukais, pirštinėtomis rankomis vos lyti savojo Campagnolo stabdžių gaubtus – atrodė, tarsi sklęstų viršum savo dviračio, kadangi naudojo jėgą iš balno. [Žavesį kėlė] viskas, pradedant kulkšnies kampu ir baigiant balno padėtimi, – kadangi pats ant dviračio praleidau tūkstančius valandų, galėjau kūniškai pajusti Vandenbroucke'ės įstabumą.

Kaip supratau (ar, tiksliau tariant, – pajutau) iš Nižinskio atvejo, esti ne tik intelektualinis, bet tam tikra prasme ir kinestetinis genialumas. Jis nesusivedė vien tik į dviratininko jėgą ar išsvermę, bet veikiau į jo ar jos stilių ant dviračio – galimybę tai, kas fiziška ir įkūnyta, paversti menu. Tokio idealo įsikūnijimu laikiau Vandenbroucke'ę, kuriam šis sportas buvo scena, per kurią galima pasiekti nežemišką graciją, sudarant įspūdį, tartum dviratis būtų tavo paties kūno tęsinys. Kildamas aukštais kalnais retame ore ir ne vien tik išsverdamas, bet ir skonėdamasis dviračių lenktynių sukeliamu skausmu bei fiziniu pavojumi, Vandenbroucke'ė, regis, buvo ne kas kitas kaip Nietzsche'ės valios galiai personifikacija.

Amerikiečių rašytojas Davidas Fosteris Wallace'as, pats būdamas filosofiją studijavęs pajėgus sportininkas, savo esė Sykiu ir kūnas, ir ne taip pat daro tokią jungtį tarp atletiško grožio ir įkūnytumo:

Grožis nėra sporto, kuriame varžomasi, tikslas, tačiau aukšto lygio sportas yra puiki vieta žmogaus grožiui išreikšti. Žmogaus grožis, apie kurį čia kalbama, yra ypatingas; jį galima pavadinti kinetiniu grožiu. Jo jėga ir patrauklumas universalūs. Jis neturi nieko bendro su seksu ar kultūrinėmis normomis. Tai, su kuo jis iš tiesų atrodo esąs susijęs, yra žmogiškosios būtybės susitaikymas su faktu, kad žmogus turi kūną.[1]

Remiantis įžvalgomis, kurias teikė sportas, atrodė įmanoma mąstyti per mąstymą. Kad ir kaip tai mane viliojo, filosofinė mintis pasaulį laikė atstu, o aš nenorėjau pragyventi savo gyvenimo kaip neįsitraukęs stebėtojas. Kai atsidaviau dviračių sportui, mane kamavę žodžiai ir sąvokos nublankdavo ir atsitraukdavo į antrą planą, visai kaip Nižinskiui panyrant į baletą ar Vanderbroucke'ei nepriekaištingai minant savąjį dviratį, mintys nuslopdavo, ir likdavau tik aš ir dviratis. Važiavimo dviračiu iš tiesų galėtų pakakti, – gal ne amžinai, bet bent jau kol kas.